

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

OPIŠI ŽIVLJENJE LJUDI V OKUPIRANI EVROPI

1. Druga sv. vojna je bila **totalna vojna**, kar je pomenilo, da so bili meje med fronto in zaledjem izbrisane, kar je zelo prizadelo civiliste. Uvedeno je bilo vojno gospodarstvo- vso gospodarstvo v državi je bilo podrejeno vojnim potrebam. Zaradi pomanjkanja so uvedli **racionalizacijo živil**. Pojavi se tudi **vojno gospodarstvo**- vso gospodarstvo v državi je bilo podrejeno vojnim potrebam. Za ta čas je bilo značilen tudi nadzor nad informacijami ter vojna propaganda ter cenzura. Vojna je že tako kot v prvi sv. vojni močno spremenila položaj žensk.

HOLOKAVST NAD JUDI

2. Nacistična propaganda je že pred izbruhom vojne spodbujala protijudovsko razpoloženje(**antisemitizem**). Nemci so Jude iz vseh okupiranih delov Evrope preseljevali Jude na vhod, zlasti na Poljsko. Leta **1942** so sprejeli načrt o dokončni rešitvi judovskega vprašanja s katerim so nameravali uničiti Jude. Uničiti pa so nameravali tudi pripadnike drugih narodov npr. Rome, Slovane... Iztrebljanje Judov je bil genocid, imenovan tudi holokavst. V letih **1933-1945** so Nemci ubili okoli **6 milijonov** Judov. Nemci so na vzhodu države zgradili uničevalna taborišča oz. "taborišča smrti" (Auschwitz, Treblinka, Belzec, Majdanek, Kulmhof, Sobibor) kjer so izvajali poskuse na Judih, jih nato z delom izmučili in nato z uplinjanjem usmrtili.

RAZLIČNE OBLIKE ODPORA IN NASTANEK ODPORNIŠKIH GIBANJ

3. **Pasivna oblika upora** so okupatorju povzročale predvsem materialno škodo. Organizirali so bojkote, stavke, sabotaže, propagandno in tiskarsko dejavnost...

Aktivne oblike upora so bila gverilska (partizanska) gibanja ki so zahtevala vojno organiziranost in pripravljenost na boj. Odporniško gibanje je preraslo v partizanske armade v Jugoslaviji, Sovjetski zvezi, Italiji, Grčiji in na Poljskem.

KAPITULACIJA ITALIJE

4. Stalin je v času bitke za Stalingrad zahteval odprtje druge fronte v Franciji. Zavezniki (VB in ZDA) so se odločili da bodo najprej napadli Italijo. **Julija 1943** se je zavezniška vojska izkrcala na Siciliji in nato je prodirala proti severu. Italija je **8. septembra 1943** kapitulirala. Rim je bil osvobojen **junija 1944**, severno Italijo pa so okupirali Nemci. Mussolini je pobegnil in vodil severni del Italije imenovan **Fašistična socialna republika Italija**.

OPERACIJA OVERLORD

5. Po kapitulaciji Italije so se zavezniki začeli pripravljati na odprtje druge fronte v Franciji. Invazija na Normandijo (operacija Overlord, Dan D) je bila največja kopenska in pomorska operacija v zgodovini. Začela se je **6. Junija 1944** in je zaradi nemške obalne straže zahtevala zelo veliko žrtev. Zavezniške enote so bile zelo številčne in tako se je nemška vojska začela umikati. **Avgusta 1944** je bil osvobojen Pariz, septembra pa vsa Belgija, Luksemburg in Nizozemska.

KAPITULACIJA NEMČIJE

6. Zavezniki so že od leta **1942** želeli oslabiti moč Nemčije z nenehnim bombardiranjem. Po zavzetju Francije so se zavezniki usmerili proti Nemčiji in Berlinu. Angleško- ameriške in sovjetske enote so se **25. aprila 1945 srečale na reki Labi**. Berlin so sovjetske enote osvobodile **1. maja 1945**. Na **9. Maj 1945** Nemčija kapitulira. Vojna v Evropi je končana.

KAPITULACIJA JAPONSKE

7. Vojna se je v Evropi končala, vendar se je bojevanje na Tihem oceanu nadaljevalo. Zavezniki so japonsko napredovanje ustavili z bitko pri Midwayu. Od leta **1944** je potekalo postopno napredovanje («z otoka na otok»). Japonci so se vztrajno branili. Uporabljali so kamikaze- letala napolnjena z razstrelivom, ki so jih upravljali samomorilci. Ameriške žrtve so bile ogromne. **Junija 1945** so Američani uspešno preizkusili atomsko bombo. V začetku avgusta sta bili odvrženi dve bombi- na Hirošimo in Nagasaki. Povzročili sta popolno opustošenje in smrt več kot **100.000** ljudi. Potem je še okoli **200.000** ljudi umrlo zaradi rakastih obolenj. Japonska je kapitulirala **2. Septembra.1945**. Druga svetovna vojna, ki je zajela **61** držav in je potekala v **40** državah se je končala.

POLITIČNO DOGAJANJE V ČASU 2 SV. VOJNE

8. **Atlantska listina - Avgusta 1941** sta se britanski ministrski predsednik Churchill in ameriški predsednik Roosevelt prvič srečala na ladji pred obalo **Novo Furlandije**. Čeprav je Roosevelt zavrnil vstop ZDA v vojno sta s Churchillom podpisala Atlantsko listino. Zagotovila sta , da njuni državi nimata ozemeljski zahtev in se zavzemala za ohranitev miru po svetu. Atlantska listina je imela velik pomen ker: pomenila je začetek oblikovanja protifašistične zveze, bila je velika spodbuda vsem, ki so bili proti fašizmu, dajala je upanje v bolj pravično urejen svet po vojni in postala je temelj poznejše listine Organizacije združenih narodov. Atlantsko listino je podpisalo **20** držav (tudi SZ in Jugoslavija), ki so sestavljali veliko protifašistično zvezo.

Konferenca v Teheranu- Prvo srečanje velikih treh (Roosevelt, Churchill in Stalin) je potekalo **novembra 1943 na Teheranu**. Sporazumeli so se, da bodo uskladili vojaške načrte za uničenje nemških sil, dogovorili so se o izkrcanju zaveznikov v Franciji, Jugoslaviji so zagotovili celovitost po vojni ter Tita priznali za zaveznika ter partizanom ponudili pomoč. Bili so neenotni o povojni razdelitvi Nemčije in Poljske. Občasna neenotnost je nakazovala da imajo veliki trije različne interese in načrte. Ob uspehih Sz se je v VB in ZDA povečeval strah pred širjenjem komunizma.

Konferenca na Jalti- Februarja 1945 so se veliki trije srečali na Jalti. Dogovorili so se o povojni ureditvi v Evropi, pokazalo se je nasprotje med Churchillom in Stalinom, Nemčijo so razdelili na štiri okupacijske enote. Sovjetska Rdeča armada, ki je osvobodila vzhodno Evropo je v tamkajšnjih državah podpirala komunistične stranke.

POSLEDICE 2. SV VOJNE

9. Druga svetovna vojna je terjala največ žrtev v zgodovini. Terjala je **od 36 do 53 milijonov** smrtnih žrtev, **od 29 do 34 milijonov** ranjenih in **okoli 45 milijonov** ljudi je bilo pregnanih ali razseljenih. Vojna je za seboj pustila uničena naselja, prometne povezave in gospodarstvo. Najhuje je bilo v vzhodni Evropi in Nemčiji. Vojnega opustošenja niso doživele le ZDA, ker vojna ni potekala po njihovem območju. Evropejci so se selili tudi zaradi spremembe političnega sistema ter pripisovali so krivdo njihovim voditeljem. Vlade v izgnanstvu so se vrnile v svoje države. V Italiji, Franciji in Jugoslaviji so med osvobodilnem boju postale močne komunistične stranke, Voditelji odporniških gibanj postanejo novi voditelji osvobojenih držav. (Tito v Jugoslaviji, Charles de Gaulle v Franciji)

OBRAČUNAVANJE Z VOJNIMI ZLOČINCI

10. Zlasti v zahodnoevropskih državah so zavezniki ustanovili vojaška sodišča, ki so sodila nacistom. V vzhodnoevropskih komunističnih državah so pa z njimi obračunali kar na hitro, brez sodnih procesov. Največji proces proti vojnimi zločincem je potekal v Nemčiji na sojenju v **Nürnbergu**. Obsodili so 22 nacistov od tega kar 12 na smrt. Nikoli niso sodili trem največjim- Hitlerju, Himmlerju in Goebbelsu, saj so naredili samomor. Na Japonskem ZDA prevzamejo oblast in izvedejo **demilitarizacijo**. Zatem pa so se Američani na Japonskem lotili gradnje demokratičnega parlamentarnega sistema. Omejena je bila moč cesarja, ki je še vedno simbol Japonske.

NASTANEK OZN

11. **Aprila 1945** so **ZDA, VB in SZ** (ter **48** drugih držav) podpisalo listino o ustanovitvi **Organizaciji združenih narodov- OZN** s sedežem v New Yorku. Njene naloge: varovati mednarodni mir in varnost, razvijanje prijateljskih odnosov, uresničevanje mednarodnega sodelovanja ter spodbujanje človekovih pravic in narodnih svoboščin.

POMOČ ZDA PRI OBNAVLJANJU EVROPE

12. Denarno pomoč so prvo ponudile ZDA (**1947**) najprej Turčiji in Grčiji. To pomoč imenujemo **Trumanova doktrina**. Leta **1947** so se ZDA odločile denarno pomagati vsaki državi, ki bo za pomoč zaprosila. Program so poimenovali **Marshallov načrt**. S pomočjo tega načrta so si zahodnoevropske države zelo opomogle. Pomoč je bila ponujena tudi vzhodnoevropskim državam, a so le te pomoč pod prisilo Moskve zavrnilo.

GOSPODARSKA POMOČ SZ DRUGIM ZAVEZNIŠKIM DRŽAVAM

13. Stalin je menil, da ZDA pomaga z namenom, da bi kontrolirali Evropo. Leta **1949** je ustanovil program poimenovan **Svet za vzajemno gospodarsko pomoč (SEV)**. Sovjetska zveza je tako drugim komunističnim državam ponujala pomoč. Pod vodstvom Moskve so se povezale komunistične stranke v vzhodni Evropi, Italiji in Franciji. Leta **1947** so ustanovile **Informbiro-** informacijski center za izmenjavanje izkušenj med komunističnimi državami. Informbiro je bil predvsem sredstvo, ki ga je Stalin uporabljal za nadzor nad evropskimi komunisti.

VZROKI ZA BLOKOVSKO DELITEV

14. Kljub napetostim se ZDA in Rusija nista spopadli, vendar je bil položaj zelo blizu spopada. Zaradi napetosti med ZDA in Rusijo so se leta **1949** srečali predstavniki zahodnoevropskih držav, Kanade in ZDA ter ustanovili **Severnoatlantsko zvezo (NATO)**. Članice so se obvezale, da si bodo prizadevale za skupno vojaško obrambo, ohranitev miru in varnosti. Če bi bila ena država napadena, bi to pomenilo napad na vse države članice NATO. Za vzhodni blok je NATO predstavljal nevarnost. Sovjetska zveza, Poljska, Vzhodna Nemčija, Češkoslovaška, Madžarska, Romunija, Bolgarija in Albanija leta **1955** ustanovile **Varšavski pakt**. Obljubile so si pomoč v primeru napada.

ŽELEZNA ZAVESA IN HLADNA VOJNA

15. Proti koncu vojne so se začela kazati prva nesoglasja med SZ in ZDA. Stalin je želel komunizma, ZDA, VB in Francija pa demokracije. Nasprotje se je še bolj okrepilo, ko je Sovjetska vojska osvobodila vzhodno Evropo in kljub dogovoru z ZDA in VB omogočila prevzem oblasti komunističnim strankam. Stalin je na ta način obdal SZ s ščitom komunističnih držav in si zagotovil nadzor nad temi državami. Zaradi nasprotja med ZDA in SZ so svet razdelili na dva dela- vzhodni in zahodni blok. Vhodni blok je bil pod vplivom SZ, zahodni pa pod vplivom ZDA. Temu obdobju, ko ni vojne in ne miru pravimo **hladna vojna**. Meja, ki je potekala od Baltika do Jadrana je dobila ime **železna zavesa**. Na vzhodni strani je vladal komunistični na zahodni pa demokratični parlamentarni sistem

KRIZNA ŽARIŠČA

16. Med hladno vojno sta si velesili nenehno grozili z vojaškimi spopadi, vendar do spopada ni nikoli prišlo. Obe sta bili vpleteni v spopade v različnih državah, zaradi česar mnoge od teh vojn štejejo za žarišča hladne vojne. Krizna žarišča so bila: Koreja, Vietnam, Kuba, izraelsko-arabske vojne ter države ljudske demokracije (države pod okriljem SZ).

RAZREŠITEV NEMŠKEGA VPRAŠANJA

17. Nemčija je bila razdeljena na **štiri** okupacijske enote. Američani, Francozi in Britanci so svoje tri cone povezali v skupno gospodarsko in politično enoto in leta **1949** ustanovili **Zvezno republiko Nemčijo- ZRN** (Zahodna Nemčija). Iz sovjetske cone pa je bila ustanovljena **Nemška demokratična republika - NDR** (Vzhodna Nemčija). Na vzhodni in zahodni del je bil razdeljen tudi Berlin. Zahodna in vzhodna Nemčija sta bili predstavnici blokovske delitve in dveh različnih sistemov. (Zahodna Nemčija- demokratična in kapitalistična, Vzhodna Nemčija pa komunistična). ZDA, Francija in Velika Britanija so ZDR pomagali pri obnovitvi. Država je postala zgled uspešnega gospodarskega razvoja t.i. "**nemški gospodarski čudež**". NDR je ob nadzoru SZ uvedla plansko gospodarstvo, ki je temeljilo na težki industriji. Uvedeni sta bili cenzura tiska in izražanja.

KAKO JE JUGOSLAVIJA ISKALA SAMOSTOJNO GOSPODARSKO POT?

18. Prva država, ki je nasprotovala SZ je bila Jugoslavija. Leta **1948** je prišlo do spora med državama t.i. **spor s Informbirojem**. Do spora je prišlo, ker se Tito ni želel podrediti Stalinu. SZ in njene podrejene države so prekinile stike z Jugoslavijo, tako da se je Jugoslavija znašla v mednarodni osami. Sledile so tudi grožnje z vojno, zato je Jugoslavija povečala svoje izdatke v vojsko. Jugoslavija si je poiskala zaveznike med ZDA in drugimi zahodnoevropskimi državami, ki so ji ponudile pomoč. Jugoslavija je ostala komunistična do svojega propada, a je razvijala novo obliko komunizma – **titoizem**.

KOREJSKA VOJNA

19. Po koncu druge sv. vojne se je Koreja razdelila na dva dela po **38. Vzpredniku**. V Severni Koreji se je pod nadzorom SZ razvijal socialistični sistem, v Južni Koreji pa se je pod vodstvom ZDA razvijal demokratični sistem. **Junija 1950** so severnokorejske čete prestopile mejo in napadle Južno Korejo. Severno Korejo sta podpirali SZ in Kitajska, južno pa ZDA. OZN je poslala svojo vojsko v Južno Korejo in oktobra so čete OZN napadle kitajske čete. Bojevanje je trajalo še skoraj dve leti in je terjalo okoli **5 milijonov** žrtev. Meja je bila po vojno znova vzpostavljena po 38. Vzpredniku; Severno Korejo je vodil diktator Kim Il Sung, južno Korejo, ki so jo pa denarno podpirale ZDA v osemdesetih letih doživela najhitrejšo gospodarsko rast na svetu.

VOJNA V VIETNAMU

20. Leta **1945** je Vietnam (prej francoska kolonija) pod vodstvom komunista Ho Ši Minha razglasil neodvisnost. Francija je v Vietnam poslala vojsko, ki je bila neuspešna. Vietnam se je leta **1954** razdelil na severni komunistični Vietnam in južni protikomunistični Vietnam z diktatorsko oblastjo, ki so ga podpirala ZDA. ZDA so od leta **1965** dalje pošiljale svoje vojaške čete. Leta **1968** se je v Vietnamu bojevalo že pol milijona ameriških vojakov. Ameriška vojska je bila proti **gverilskemu bojevanju** komunističnih sil neuspešna. V zahodnem svetu so močno nasprotovali vojni v Vietnamu. Leta **1973** so Američani zaradi neuspeha umaknili svoje čete iz Vietnama. Leta **1974** je Severni Vietnam napadel Južni Vietnam in ju združili v eno državo-**Demokratično republiko Vietnam**.

KUBANSKA KRIZA

21. **Julija 1962** je začela SZ na Kubi graditi baze za namestitvev jedrskih raket. Izbruhnila je kubanska kriza, ki pomeni vrh napetosti hladne vojne. Ameriške čete so se pripravljale za invazijo na Kubu. SZ je sporočila, da je pripravljena na umik raket s Kube. Kubanska kriza je imela pomembne posledice za vpletene strani in hladno vojno. Kriza je pripomogla k popuščanju napetosti med ZDA in SZ, uvedena je bila vroča zveza, na Z je prevladalo prepričanje, da uporaba jedrskega orožja v boju proti komunizmu ni potrebna. Po kubanski krizi se je začelo popuščanje napetosti. Leta **1972** sta ZDA in SZ podpisali **Sporazum o omejevanju in zamrznitvi jedrskih raketnih sistemov SALT I**. Leta **1973** se je v **Helsinkih** začela **Konferenca o varnosti in sodelovanju** ob koncu katere je **35** evropskih držav, ZDA in Kanada podpisalo listin. Listina je potrdila poveljne evropske meje, ter se zavzela da bodo države reševale spore po mirni poti. Odnos med velesilama je bil **80. letih** spet nestabilen, ker je predsednik Ronald Reagan spodbujal oboroževanje ZDA. Korenito spremembo je prinesla šele zamenjava v vodstvu SZ.

PROPAD KOMUNIZMA

22. **IN 23. Nikita Hruščov**, ki je vodil SZ v času kubanske krize je po smrti Stalin postal predsednik SZ. Začel je uvajati določene spremembe. V njegovem času se je izvajala tudi **destalinizacija** – izkoreninjenje vpliva Stalina in Stalinizma. **Leta 1985** je vodstvo SZ prevzel Mihail Gorbačov, ki je uvedel številne družbene in gospodarske spremembe. Glasnost- svoboda govora in spodbujanje javne razprave o napakah komunizma. Perestrojka je bila reforma gospodarstva, ki je omogočila zasebno lastnino s ciljem, da bi sovjetsko gospodarstvo postalo bolj učinkovito. Demokratizacija je uvedla svobodne volitve in večstrankarski sistem. Iz nekdanje SZ je nastalo **15 samostojnih držav**, nekatere so se povezale v Skupnost neodvisnih držav. **Decembra 1987** sta Gorbačov in Reagan podpisala **Sporazum o uničenju jedrskih raket**. Prvič se je zgodilo, da je sporazum predvideval uničenje orožja. Vse to je vodilo h koncu hladne vojne. **Novembra 1990** so se v Parizu zbrale članice Konference o varnosti in sodelovanju. V listini, ki so jo poimenovali **Listina o novi Evropi**, so razglasile konec hladne vojne.

POSLEDICE DEMOKRATIZACIJE

23. Po spremembah v SZ so se začele spremembe dogajati tudi v Evropi. Prvi državi, ki sta se spremenili sta bili Poljska in Madžarska. V letih **1989-90** so imeli Poljaki prve demokratične parlamentarne volitve. Komunizem je padel tudi v NDR. Po množičnih demonstracijah so leta **1989** odprli berlinski zid. Po padcu komunizma v Nemčiji je postala težnja po združitvi obeh Nemčij še glasnejša. Nemški kancler je zagotovil, da združeni Nemčiji ne bosta predstavljali težav v Evropi. **Oktobra 1990** je bila razglasena **združitev Vzhodne in Zahodne Nemčije**.

RAZPAD JUGOSLAVIJE

24. V socialistični federativni republiki Jugoslaviji je živelo **šest narodov**. (Srbi, Hrvati, Slovenci, Črnogorci, Makedonci in Muslimani). Med njimi so obstajale razlike in nestrpnost. Po smrti Tita so se v sistemu začele kazati napake. Država se je znašla v gospodarski krizi. Srbski predsednik Slobodan Milošević je zahteval, da ima Srbija v Jugoslaviji vodilno vlogo. Slovenci in Hrvati so se uprli ter razglasili neodvisnost. Vojna v Sloveniji se je hitro končala, na Hrvaškem pa so se bili hudi boji v kateri je življenje izgubilo veliko ljudi. Leta 1992 je OZN poslala mirovne enote. Neodvisnost sta razglasili tudi Makedonija in Bosna in Hercegovina. Ob razglasitvi neodvisnosti BIH so se srbi uprli in med narodi se je začela vojna (BIH je bila narodno zelo mešana). Vojna je trajala tri leta in življenje je izgubilo okoli 200.000 ljudi. Najbolj nasilni so bili Srbi, ki so izvajali "**etnično čiščenje**". **Novembra 1995** so v **Daytonu** predsednik BIH (Alija Izetbegović), Srbije in Črne gore (Slobodan Milošević), podpisali sporazum, ki je določil **nedotakljivost bosanske meje ter preoblikovanje države v Federacijo Bosne in Hercegovine**.

OSVOBAJANJE AFRIŠKIH DRŽAV

25. Po koncu druge svetovne vojne so se v nekdanjih evropskih kolonijah pojavila močna osvobodilna gibanja. Osvobajanje kolonij imenujemo tudi **dekolonizacija**. Novonastale države so se soočale z veliko težavami. Meje nekdanjih kolonij, ki niso upoštevale etničnih meja, so postale meje novih držav, posledica tega pa so bili številni spori, evropske države niso vlagale denarja vanje, tako da so bile to gospodarsko nerazvite države, ljudstvo je bilo revno in neizobraženo. V nestabilnih državah so oblasti prevzeli vojaški voditelji, ki so uvedli **diktaturo**. V času osvobodilnega gibanja je bila Evropa razdeljena na vzhodni in zahodni blok. Novonastale Afriške in Azijske države so zaradi tega dobile ime **tretji svet**.

NELSON MANDELA

26. V Južnoafriški republiki je ustava dajala vso oblast belim prebivalcem, črnskim pa je odvzemala pravice. Leta **1948** je bil uveden apartheid- politika rasnega razlikovanja in zapostavljanja črncev na vseh področjih. **Afriški nacionalni kongres** se je temu upiral, zato so zaprli njihove voditelje. Eden izmed njih je bil tudi Nelson Mandela, ki je v zaporu preživel 27 let. Leta **1990** je bilo delovanje Afriškega nacionalnega kongresa ponovno dovoljeno, Nelson Mandela pa osvobojen. Odpravljen je bil apartheid in črnici in belci so bili enakopravni.

ARABSKO-IZRAELSKE VOJNE

27. ZDA, VB in Francija so podpirale judovsko željo po svoji državi. **Maja 1948** je bila na ozemlju, kjer so živeli Judje (Izraelci) in Palestinci(Arabci), ustanovljena država Izrael. Dan po ustanovitvi je Izrael napadlo šest arabskih držav in tako so se začele izraelsko-arabske vojne. Izrael je imel podporo ZDA, arabske države pa podporo SZ. V drugi vojni leta **1967** je Izrael zasedel Jeruzalem, Sinajski polotok, Golansko planoto in Zahodni breg. Vojne so preprečevale sporazum med Izraelci in Palestinci. Palestinci so v želji po samostojnosti vse bolj podpirali PLO- Palestinsko osvobodilno organizaciji. Obe strani sta leta **1993 v Oslu** podpisali mirovni sporazum, ki je predvideval ustanovitvi avtonomne palestinske enote v Gazi in Zahodnem bregu. Vendar položaj Palestincev še zdaj ni rešen.

OZN, GIBANJE NEUVRŠČENIH IN EU

28. **OZN** je bil ustanovljen leta 1945. Še dandanes je najpomembnejša mednarodna organizacija, ki spodbuja mednarodno sodelovanje in povezovanje.
- **GIBANJE NEUVRŠČENIH**
V Evropi je bil svet razdeljen na vzhod in zahod. Države, ki so si na novo prilastile svobodo so odklonile sodelovanje s SZ in ZDA. Na pobudo treh voditeljev, Tita, Naserja in Nehruja so države tretjega sveta leta **1955** ustanovile **gibanje neuvrščenih**. Čeprav so te države gospodarsko nerazvite so pomembno vplivale na politično dogajanje.
 - **EU**
Leta **1949** je bil ustanovljen **Svet Evrope**, ki je predstavljal prvi korak k miroljubnem sodelovanju med državami. Leta **1957** je bila ustanovljena **Evropska gospodarska skupnost- EGS**. Šest držav članic je določilo skupni trg za industrijo in pozneje še kmetijsko blago. To povezovanje je postalo temelj zahodnoevropskega sodelovanja. Leta **1992** se je s sporazumom z **Maastrichtu** začelo novo obdobje evropskega povezovanja. EGS se je preoblikovala v EU. EU je nadnacionalna organizacija. EU ima **5 simbolov**: zastavo, himno, skupno geslo. Enotno valuto in svoj dan.

NASTANEK DRŽAVE SHS IN KRALJEVINE SHS

29. Narodni svet v Zagrebu je pripravilo ukrepe za razglasitev samostojnosti po razpadu AO. **29. oktobra 1918** je bila v Ljubljani razglašena Država SHS. Imela je veliko težav; ni dobila mednarodne podpore in priznanja, nerešeno vprašanje glede zahodne in severne meje, obstajala je velika skrb zaradi premika italijanske vojske, Srbi so želeli živeti v eni državi, obstajali so notranji nemiri zaradi socialnih problemov, v državi je vladala splošna zmeda. Srbski princ Aleksander Karađorđević je v **Beogradu 1. decembra 1918** razglasil združitev kraljevine Srbije v novo državo, Kraljevino SHS.

ZNAČILNOSTI KRALJEVINE SHS

30. Kraljevina SHS nastala **1. decembra 1918**. Obdobje od sprejetja vidovdanske ustave pa do uveljavitve kraljeve diktature 1929 označujemo za obdobje parlamentarizma. Državno politiko so v tem obdobju krojili dvor in politične stranke. Kraljevina SHS je bila gospodarsko, verno in kulturno raznolika država.

VIDOVANSKA USTAVA IN POMEMBNE POLITIČNE STRANKE

31. **28. julija 1921** so v parlamentu sprejeli ustavo ki jo poznamo pod imenom vidovdanska, Ustava je uzakonila; dedno nasledstvo dinastije Karađorđević, delitev oblasti, **centralizem**- vsa politika se je vodila iz enega centra, **unitarizem**- združen jugoslovanski narod. Pomembne politične stranke; **NRS (Nikola Pašić)**, **HKS (Stjepan Radić)**, **SLS (Anton Korošec)**, **DS (jugoslovanska stranka)**.

32. /

MEJA NA ŠTAJERSKEM

33. **Novembra 1918** je poveljstvo državnih sil države SHS na severni meji prevzel Rudolf Maister. Z odločno vojaško akcijo mu je uspelo zasesti **Maribor** in **Radgono**. Za mejo med Avstrijo in državo SHS so določili **Muro**. Maribor je postal del kraljevine SHS. Na Štajerskem sta se državna in narodnostna meja uskladili.

MEJA NA KOROŠKEM

34. S pomočjo **Franja Malgaja** in **Alfreda Lavriča** je Maister poskušal osvojiti še Koroško, vendar mu to ni uspelo. Na Koroškem so izvedli plebiscit, ki je potekal **10. oktobra 1920**. Koroško so razdelili na **dve plebiscitni coni**. Večina Korošcev v coni A se je izrekla za Avstrijo.

MEJA Z ITALIJO

35. Na pariški mirovni konferenci je Italija zahtevala ozemlje. Z vojaškim prodorom so prišli še bolj v notranjost. Ustavili so jo vojaki pod vodstvom **Stevana Švabića**. Kraljevina SHS je v pogajanjih z Italijo zahtevala potek meje po narodnostni meji, kasneje pa predlagala plebiscit. Italijani so oba predloga zavrnila. **Novembra 1920** državi podpišeta **rapalsko pogodbo**.

MEJA NA MADŽARSKEM

36. **Leta 1919** je na Madžarskem izbruhnila komunistična revolucija. Vstajo so zatrle antantne sile. Vojaško je sodelovala Kraljevina SHS, ki pa je za sodelovanje dobila Prekmurje. Dokončno je bila meja med Madžarsko in Kraljevino SHS določena s **trianonsko**, podpisano leta **1920**. Trianonska pogodba je bila prelomen dogodek v zgodovini, saj je z njo Prekmurje prvič postalo del slovenske politične skupnosti.

